

Boží moudrost

Texty na tento týden

Př 8,10.11.22–29.30–36; 9,1.5–10.13.17.18

Základní verš

„Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna.“ (Př 8,22)

V 8. a 9. kapitole knihy Přísloví se znovu na scéně objevuje moudrost (poprvé se o moudrosti mluví v Př 1,20.21). Z textů, které budeme studovat tento týden, je zřejmé, že moudrost je pravdou, jež pochází od Boha – od zdroje a základu veškeré pravdy.

Důraz na „absolutní“ povahu pravdy je v kontrastu s určitým současným moderním myšlením – především v západní kultuře. Zde je pravda často přijímána jako relativní, podmíněná, kulturní a lišící se u každého jednotlivce – každý může mít tu „svou pravdu“.

Takové chápání však není biblické. Moje pravda by měla být stejná jako ta vaše, protože „pravda“ je univerzální. Nepatří nikomu konkrétně, patří celému lidstvu – ať už to lidstvo uznává, nebo ne.

V této souvislosti je zajímavá Pilátova slavná otázka, kterou položil Ježíši: „Co je pravda?“ (J 18,38). Tato otázka byla reakcí na Ježíšův výrok: „Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas“ (J 18,37). Pravda – absolutní pravda – existuje. A dokonce k nám mluví. Záleží jen na nás, zda jí budeme naslouchat a poslouchat, co nám říká.

Volání moudrosti

¹⁰Přijměte mé napomenutí, nikoli stříbro, spíše poznání, než převýborné ryzí zlato. ¹¹Moudrost je lepší než perly, nevyrovnejí se jí žádné skvosty. (Př 8,10.11)

Osobní studium

Jakou má podle Př 8,1–21 hodnotu moudrost?

Bůh stvořil lidský život a Kristus zemřel za každého z nás. A tak moudrost – poznání Boha a spása, kterou nabízí – je pro všechny lidské bytosti.

Je zajímavé, jaká slova popisují hlasové schopnosti moudrosti: „volání“, „zvednutí hlasu“, „vyvolávání“, „hlas“, „mluvení“, „otevření rtů“, „ústa“, „rty“, „slova“. Tato přirovnání ukazují, že moudrost má být sdělována. Moudrost mohou slyšet ti, kteří chtějí naslouchat. Moudrost hovoří o záležitostech, které se týkají života a smrti – jak jsme studovali v předchozí lekci.

Moudrost osmkrát mluví o pravdivosti svých slov. Je zajímavé, že popis moudrosti v Přísloví 8. kapitole je podobný popisu Hospodina v Dt 32,4. Tato paralela je pochopitelná – Bůh je přece Stvořitel všeho (J 1,1–3), je základem veškeré pravdy.

Co nám Př 8,10.11 říká o moudrosti?

Mnoho lidí žilo a stále žije v nevědomosti, v bláznovství a ve tmě. Mnozí žijí úplně bez naděje anebo s nadějemi falešnými. To je smutné. Moudrost a pravda jsou nádherné, plné naděje a slibují lepší život nyní a jistotu věčného života v novém nebi a na nové zemi – to vše díky oběti Ježíše. Celé bohatství světa nic neznamená (Kaz 2,11–13), když ho srovnáme s poznáním Boha.

Aplikace

Přečti si text zapsaný v Mt 16,26. Jak se ve tvém životě konkrétně projevuje zásadní pravda těchto slov?

Moudrost a stvoření

***22*Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna. *23*Od věků jsem ustanovena, od počátku, od pravěku země. *24*Ještě nebyly propastné tůně, když jsem se zrodila, ještě nebyly prameny vodami obtěžkány. *25*Když ještě byly hory ponořeny, před pahorky jsem se narodila. *26*Ještě než učinil zemi a všechno kolem a první hroudy pevniny, *27*když upevňoval nebesa, byla jsem při tom, když vymezoval obzor nad propastnou tůní, *28*když seshora zavěšoval mračna, když sílily prameny propastné tůně, *29*když kladl moři jeho meze, aby vody nevystupovaly z břehů, když vymezoval základy země. (Př 8,22–29)**

Osobní studium

Jak moudrost v Př 8,22–31 souvisí se stvořením?

V těchto verších je moudrost tajemně propojena s Hospodinem jako Stvořitelem. Tato báseň používá stejná slova, která jsou i v popisu stvoření v knize Genesis v 1. a 2. kapitole. Odráží i jeho literární strukturu, která je soustředěna kolem tří základních prvků – nebe, vody a země. Záměrem této podobnosti je zdůraznění základního účelu moudrosti: pokud Bůh používá moudrost k stvoření, pokud je moudrost nejstarším nástrojem, starším než vesmír sám, a je tak důležitá pro jeho existenci, pak bychom ji měli více využívat ve svém každodenním životě, ve všem, co děláme.

V Př 8,22 je zdůrazněn božský původ moudrosti. První slovo básně je Hospodin, Jahve, který „zplodil“ (druhé slovo; B21) moudrost. Hebrejské slovo „qanah“, překládané jako „vlastnil“, je spojováno spíše s významem „plození“ než „tvoření“ (Dt 32,6). Dalším slovem je „rešit“ („počátek“), které se nachází v prvním verši v Genesis: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“

Přesto slovo „počátek“ je v Př 8,22 použito poněkud jinak, než je tomu v Genesis 1. V Gn 1,1 se toto slovo vztahuje ke stvoření, zatímco v Př 8,22 se týká samotného Boha, jeho cest („derek“), jeho charakteru. Moudrost je tedy součástí podstaty samotného Boha.

Moudrost se objevuje v době ještě před stvořením vesmíru. Existence moudrosti v době, kdy existoval pouze Bůh, sleduje původ moudrosti od pradávna – „od věčnosti“.

Moudrost tudíž nepochází z člověka, ale je nám zjevena. Je to něco, co jsme se dozvěděli, něco, co nás někdo naučil. Nedokážeme ji získat ani vytvořit sami ze sebe. Je jasné, že snaha o chození „v našem vlastním světle“ znamená chození ve tmě. Ježíš je „pravé světlo, které osvětluje každého člověka“ (J 1,9). Každý člověk ho potřebuje.

Aplikace

Přemýšlej o svém životě. Převládá v něm zabývání se sama sebou, svými zájmy a potřebami, nebo se necháváš směřovat Kristem? Chodíš ve svém vlastním světle, nebo v tom pravém světle? Jak to můžeš rozpoznat?

Radost ve stvoření

³⁰Byla jsem mu věrně po boku, byla jsem jeho potěšením den ze dne a radostně si před ním hrála v každý čas. ³¹Hraji si na jeho pevné zemi; mým potěšením je být s lidskými syny. (Př 8,30.31)

Osobní studium

V Genesis 1. kapitole je každý krok stvoření zakončen stejným refrémem: „Bůh viděl, že to bylo dobré“ (Gn 1,4.10.12.18.21.25.31). V Gn 1,31 je hodnocení ještě zesíleno: „Bylo to velmi dobré.“ Hebrejské slovo „dobro“ obsahuje i myšlenku požehnání, radosti, ale i vztahu. Na konci týdne stvoření se Bůh zastavil, aby se plně těšil ze svého díla (Gn 2,1–3). Čas tohoto zastavení, sobota, je požehnaný. Stejně tak naše báseň v Př 8,22–31 končí moudrostí, která se raduje a užívá si stvoření.

Proč se moudrost podle Př 8,30.31 radovala?

Radující se moudrost odráží Boží radost ze stvoření. Tato radost se opakuje nejen při každém kroku stvoření, ale také korunuje celé stvořitelské dílo, když bylo stvoření života na zemi dokončeno.

V Přísloví 8. kapitole je odhalen důvod, proč se moudrost raduje: „Mým potěšením je být s lidskými syny“ (Př 8,31). Na konci týdne stvoření, v sobotu, vstoupil Bůh do vztahu s lidmi. Boží odpočinutí a radost po stvořitelském týdnu okamžitě ovlivnily zkušenost lidí se sobotou: „Po vzoru Stvořitele může i člověk pohlédnout na svou dokončenou práci s radostí, potěšením a uspokojením. Tímto způsobem se člověk může radovat nejen z Božího stvoření, ale také ze stvoření, které mu bylo svěřeno ke spravování, nikoli k vykořisťování.“ (HASEL, Gerhardt F. *The Sabbath in the Pentateuch*. In: STRAND, Kenneth. *The Sabbath in Scripture and History*. Washington, D.C.: Review and Herald, 1982, s. 23)

Aplikace

Co nám texty v Ko 1,15–17; 2,3; Zj 3,14 a J 1,1–14 říkají o roli Ježíše při stvoření? Proč je jeho role Stvořitele tak důležitá pro pochopení jeho role Spasitele?

Blaze těm, kdo dbají na mé cesty

³²**Nyní tedy, synové, slyšte mě: Blaze těm, kdo dbají na mé cesty.** ³³**Slyšte napomenutí a budete moudří; nevyhýbejte se tomu!** ³⁴**Blaze člověku, který mě poslouchá, bdí u mých dveří den ze dne a střeží veřeje mého vchodu.** ³⁵**Vždyť ten, kdo mě nalézá, nalezl život a došel u Hospodina zalíbení.** ³⁶**Kdo hřeší proti mně, činí násilí své duši; všichni, kdo mě nenávidí, milují smrt. (Př 8,32–36)**

Osobní studium

Posledních několik veršů z této pasáže knihy Přísloví se vrací k osobní praktické aplikaci toho, co znamená mít moudrost. V předchozích verších (Př 8,22–31) byly rozebírány hluboké myšlenky o preexistenci moudrosti a její přítomnosti při stvoření. Ale v Bibli je vždy pravda v určitém okamžiku představena tak, aby jí lidé rozuměli. Dá se říci, že sestupuje na lidskou úroveň. A pak záleží na každém z nás, jak budeme reagovat na to, co nám bylo v Ježíši Kristu dáno.

Jaké poselství týkající se života a smrti se nachází v Př 8,32–36?

Hebrejský výraz překládaný do češtiny jako „blaze těm“ znamená také „šťastní jsou ti, kteří...“. V této pasáži je výraz „blaze těm“ spojen se dvěma významy. První z nich popisuje akci: „Blaze těm, kdo dbají na mé cesty“ (Př 8,32). Stejný výraz je používán také v Ž 119,1.2 v souvislosti se zákonem: „Blaze těm, kdo vedou bezúhonný život... kdo žijí tak, jak učí Hospodinův zákon. Blaze těm, kdo zachovávají jeho svědectví.“ Druhý význam popisuje postoj: „Blaze člověku, který mě poslouchá“ (Př 8,34). Nestačí tedy jen objevit správnou cestu; musíme po ní „jít“. Nestačí jen slyšet Boží slovo; musíme jednat podle toho, co víme. Jak řekl sám Ježíš: „Blaze těm, kteří slyší slovo Boží a zachovávají je“ (L 11,28).

„Můžeme cestou neposlušnosti a porušování fyzických a mravních zákonů dojít ke štěstí, po němž bychom měli toužit? Kristův život poukazuje na skutečný zdroj štěstí a způsob, jak k němu dojít... Pokud lidé budou opravdu šťastní, budou se snažit dělat své povinnosti, svou práci, s radostí, věrně, opravdově a celým srdcem.“ (ML 162)

Aplikace

Štěstí může být „nepolapitelné“ – čím více ho chceme mít, tím těžší se zdá jeho dosažení. Proč by naší hlavní prioritou měla být věrnost Bohu, a ne usilování o štěstí?

Moudrost, nebo Hloupost

¹Moudrost si vystavěla dům, vytesala sedm sloupů. ... ⁵„Poďte, jezte můj chléb a pijte víno, které jsem smísila, ⁶nechte prostoduchosti a budete živi, kráčejte cestou rozumnosti!“ ⁷Kdo napomíná posměvače, dojde pohany, kdo domlouvá svévolníku, poskvrní se! ⁸Nedomlouvej posměvači, aby tě nezačal nenávidět. Domlouvej moudrému a bude tě milovat. ⁹Moudrému dej a bude ještě moudřejší, pouč spravedlivého a přibude mu znalosti. ¹⁰Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem a poznat Svatého je rozumnost. ... ¹³Paní Hloupost je halasná, prostoduchá, vůbec nic nezná. ... ¹⁷„Kradená voda je sladká a pokoutný chléb blaží.“ ¹⁸Ale on neví, že je tam říše stínů a že v hlubinách podsvětí jsou ti, které pozvala. (Př 9,1.5–10.13.17.18)

Osobní studium

V 9. kapitole knihy Přísloví inspirovaný autor vyzývá své posluchače, aby si zvolili mezi dvěma životními styly, které obrazně představuje jako paní Moudrost (Př 9,1) a paní Hloupost (Př 9,13). Prvních a posledních šest veršů (Př 9,1–6.13–18) je gramaticky stavěno podobně, ale ukazují rozdílnost těchto dvou opačných postojů.

Jaký je rozdíl mezi moudrostí a bláznovstvím podle Př 9,1–6 a Př 9,13–18?

1. Moudrost je aktivní a je zapojena do stvoření: sedm sloves je použito k popisu jejích činů (Př 9,1–3). Věta „vytesala sedm sloupů“ (Př 9,1) naráží na sedm dnů stvoření. Hloupost sedí a nic nedělá, jen předstírá, že je někdo, i když ve skutečnosti je „prostoduchá, vůbec nic nezná“ (Př 9,13).
2. Ačkoliv Moudrost a Hloupost mluví ke stejnému publiku (jak je vidět na identických verších 4 a 16), to, co nabízejí, je ve své podstatě úplně odlišné. Moudrost zve své hosty, aby jedli chléb a pili nápoje, které jim připravila (Př 9,5). Hloupost nenabízí nic k jídlu nebo pití; prostě se jen chlubí ukradeným majetkem (Př 9,17).
3. Moudrost nás vyzývá, abychom opustili pošetilost, bláznovství a začali žít. Hloupost je více tolerantní; nevyžaduje, abychom něco opouštěli, ale výsledkem toho je smrt. Ti, kdo následují Moudrost, se budou posunovat dál, budou „kráčet cestou rozumnosti“ (Př 9,6). Ti, kteří jdou za Hloupostí, nikam nedojdou a ani o tom nebudou vědět (Př 9,18).

Jak moudrý člověk a posměvač nebo svévolník podle Př 9,7–9 reagují na rady Moudrosti? Co dělá moudrého muže moudrým? Jaký je rozdíl mezi ním a posměvačem či svévolníkem?

Klíčem k moudrosti je pokora. Moudrý muž je ten, který je učenlivý a reaguje na rady s otevřenou myslí. Moudrost získá pouze ten, kdo stejně jako dítě potřebuje růst. Proto Ježíš učil: „Jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského“ (Mt 18,3).

Aplikace

Nasloucháš ve svém životě hlasu Moudrosti, nebo Hlouposti? Jakým způsobem to můžeš zjistit? Co můžeš udělat, abys naslouchal Moudrosti?

Podněty k zamyšlení

„Vládce vesmíru nestvořil své dobré dílo sám. Měl společníka, který mohl ocenit jeho záměr a sdílet s ním radost ze štěstí stvořených bytostí. „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha.“ (J 1,1.2) Kristus, Slovo, byl jedno s věčným Otcem. Měl stejnou přirozenost, stejný charakter a stejný úmysl. „A bude mu dáno jméno: Divuplný rádce, Božský bohatýr, Otec věčnosti, Vládce pokoje.“ (Iz 9,5) Jeho „původ je odpradáвна, ode dnů věčných“ (Mi 5,1). A Syn Boží sám o sobě hlásal: „Hospodin měl mne při počátku cesty své, před skutky svými, přede všemi časy... (Já moudrost) před věky ustanovena jsem, před počátkem, prvé než byla země. Tehdáž byla jsem od něho pěstována, a byla jsem jeho potěšení na každý den, anobř hrám před ním každého času“ (Př 8,22.23.30)“. (PP 34; PP 12.13; NUD 9)

Otázky k rozhovoru

- 1. Proč je víra ve stvoření v Genesis základem biblické moudrosti? Proč je myšlenka evoluce v každém směru v rozporu s Bibli?**
- 2. Zamyslete se společně nad tím, že pravá moudrost je něco, co nemůžeme vytvářet sami o sobě, ale musí nám být zjevena. Uveďte příklady některých důležitých skutečností, které bychom nikdy nepoznali, kdyby nám nebyly zjeveny božskou inspirací. (Příkladem může být poznání o Kristově smrti na kříži a o tom, co díky ní můžeme získat. A co sedmý den – sobota – nebo druhý příchod?)**
- 3. Jak Boží stvořitelské dílo, jak o něm čteme v Genesis 1, svědčí o tom, že dobro nemůže být smícháno se zlem? Je v tomto kontextu možné snažit se začlenit do příběhu stvoření v Genesis evoluční pohled na svět?**
- 4. Jak nám Boží radost ze stvoření pomáhá pochopit, jak máme prožívat hlubší a bohatší sobotní zkušenosti?**